

Asia: VN/23585/2023

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen toimivuudesta ja sen soveltamiseen liittyvistä kokemuksista

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat olleet yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamiseen liittyvät merkittävimmät hyödyt ja haasteet?

Tietosuoja-asetus on yhtenäistänyt eurooppalaista tietosuojakäytäntöä ja sillä on olennainen kansainvälinenkin vaikutus. Tämä on askel kohti paremmin ennustettavissa olevia toiminta- ja tulkintatapoja.

Tietosuoja-asetuksen tulkitsemiseen liittyvä ohjeistus ja oikeuskäytäntö ovat vielä muotoutumassa, mikä vaikeuttaa olennaisesti asetuksen käytännön tason soveltamista. EDPB on antanut ohjeistusta asetuksen soveltamisesta, mutta ohjeistus on varsin yleisellä tasolla, eikä usein anna tarvittavia välineitä löytää tapauskohtaisia ratkaisuja siten, että käytännön tasolla olisi varmuus ratkaisujen lainmukaisuudesta. Erityisesti kansallisten neuvonta- ja ohjeistuskäytäntöjen edelleen kehittäminen olisi keskeisen tärkeää.

Kun huomioi, että käytänteiden ja järjestelmien saattaminen Tietosuoja-asetuksen vaatimalle tasolle on ollut ja tulee jatkossakin olemaan useimmille toimijoille huomattavia resursseja vaativa, on kohtuullista olettaa, että kansalliset ohjeistus- ja neuvontapalvelut tukisivat Tietosuoja-asetuksen tulkintaa ja käytäntöön soveltamista, ja näin myös ennustettavuutta ja oikeusvarmuutta.

Onko tietosuojalaki koettu yleisesti toimivaksi? Minkälaisia haasteita sen soveltamisessa on ilmennyt?

Yleisellä tasolla tietosuojalaki tarkoittaa Tietosuoja-asetusta, mutta esimerkiksi tietosuojalaissa ei ole tarkennettu suhdetta julkisuuslakiin. Kun kummassakin laissa on vain ristiin viittaus toiseen esimerkiksi suhteessa tietopyyntöihin, muuttuu tulkinta ja soveltaminen näiden lakien rajapinnassa haastavaksi.

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamaa sääntelyliikkumavaraa käytetty EU:ssa ja Suomessa tarkoituksenmukaisella tavalla? Jos ei, miten ja minkälaisia tilanteita varten tietosuoja-asetuksen sääntelyliikkumavaraa tulisi käyttää eri tavoin kuin on tehty?

Museo-, arkisto- ja kirjasto -sektorin osalta tulisi yhteistyössä sektorin toimijoiden kanssa tarkentaa Tietosuoja-asetuksessa säädettyjä sektorille keskeisen tärkeitä poikkeussäännöksiä siten, että tulkinnan ja käytännön soveltamisen osalta oikeusvarmuus kasvaisi.

Millä toimialoilla yleistä tietosuoja-asetusta on pantu täytäntöön tehokkaasti ja onnistuneesti huomioiden asetukselle asetetut tavoitteet edistää rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien toteutumista sekä edistää tiedon vapaata liikkuvuutta EU-alueella?

Museo-, arkisto- ja kirjasto -alan toimijat pyrkivät, myös yhteistyössä, tulkitsemaan ja soveltamaan tietosuoja-asetusta tehokkaasti.

Kansallisten neuvonta- ja ohjeistuspalveluiden parantaminen tukisi olennaisesti tehokasta täytäntöönpanoa.

Minkälaisia haasteita on ilmennyt yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen lainsäädännön tai muun EU-lainsäädännön yhteensovittamisessa eri soveltamistilanteissa?

Tietosuojalaisissa ei ole tarkennettu suhdetta julkisuuslakiin. Kun kummassakin laissa on vain ristiin viittaus toiseen esimerkiksi suhteessa tietopyyntöihin, muuttuu tulkinta ja soveltaminen näiden lakien rajapinnassa haastavaksi.

Onko eri jäsenvaltioiden tietosuojalainsäädäntöjen eroavaisuuksiin ja täytäntöönpanoon liittyen tunnistettu haasteita? Jos on, minkälaisia haasteita?

Esimerkiksi kirjasto-, arkisto- ja museoalan puitteissa tehtävä EU-laajuisessa yhteistyössä, kuten Europeana, kansallisen tietosuojalainsäädännön eroavaisuudet ja täytäntöönpanoon liittyvät haasteet nousevat jatkuvasti keskusteluun.

Käytännön tasolla myös kansallisten tietosuojaan liittyvien lakien soveltuvuuden huomioiminen erilaisissa EU-maiden keskinäisissä yhteishankkeissa on haastavaa.

Ovatko Euroopan tietosuojaneuvoston antamat ohjeet auttaneet käytännön soveltamistilanteisiin liittyvien ratkaisujen tekemisessä? Mitä yleisen tietosuoja-asetuksen tulkintaa koskevia ohjeita vielä tarvittaisiin?

EDPB on antanut ohjeistusta asetuksen tulkinnasta ja soveltamisesta, mutta ohjeistus on varsin yleisellä tasolla, eikä usein anna tarvittavia välineitä löytää tapauskohtaisia ratkaisuja siten, että käytännön tasolla olisi varmuus ratkaisujen lainmukaisuudesta. Erityisesti kansallisten neuvonta- ja ohjeistuskäytäntöjen edelleen kehittäminen olisi keskeisen tärkeää.

Onko edustamanne organisaatio ollut mukana laatimassa yleisen tietosuoja-asetuksen 40 artiklan mukaisia käytännesääntöjä tai harkinnut niiden laatimista? Mitkä ovat käytännesääntöjen laatimiseen liittyviä merkittävimpiä hyötyjä ja haasteita?

Kirjasto-, arkisto- ja museoalan –toimijoiden kesken on keskusteltu yhteisistä Tietosuoja-asetuksen tulkinta- ja soveltamisohjeista, mutta 40 artiklan mukaisia käytännesääntöjä ei ole suunniteltu.

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoon liittyvä seuraamusjärjestelmä Suomessa tehokas ja tarkoituksenmukainen? Mitä merkittävimpiä hyötyjä ja haasteita seuraamusjärjestelmään liittyy?

Seuraamusjärjestelmä on tietosuoja-asetuksen tasolla varsin tehokas ja monipuolinen. Mutta koska esimerkiksi Tietosuoja-valtuutetun toimiston resursointi on varsin rajoittunut, käytännön tason ennustettavuus on varsin rajallista sen suhteen, miten ja minkälaisiin ongelmiin puututaan.

Ovatko yleisen tietosuoja-asetuksen kansainväliset tiedonsiirtomekanismit toimivia vai tulisiko niitä kehittää edelleen ja miten niitä tulisi kehittää edelleen? Mitkä ovat olleet kansainvälisiin tiedonsiirtoihin liittyvät merkittävimmät hyödyt ja haasteet?

Tiedonsiirtomekanismeihin liittyy olennaista epävarmuutta, mikä vaikeuttaa niiden soveltamista ja toisaalta tietotekniikkaan liittyvien pitkäaikaisten suunnitelmien tekemistä. Kun huomioi, kuinka merkittävässä asemassa esimerkiksi Googlen ja Microsoftin kaltaisten toimijoiden palvelut, sovellukset ja järjestelmät käytännössä ovat, erityisesti epävarmuus liittyen EU:n ja USA:n välisiin tiedonsiirtoihin liittyvien vastaavuuspäätösten voimassaoloon on huomattava ongelma. Koska kyseisen kaltaisille toimijoille ei löydy varteenotettavia kilpailijoita Euroopasta, tilanne on hälyttävä.

Käytännön tasolla vaikutustenarviointien tekeminen tiedonsiirtotilanteissa vaatii huomattavan määrän resursseja. Näin myös siksi, että vaikutustenarviointien kriteerienkin tulkitseminen käytännön tasolla on usein huomattavan haastavaa.

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen ns. laajennettu alueellinen soveltamisala, joka kattaa myös EU:n markkinoilla toimivien kolmansien maiden toimijoiden suorittaman henkilötietojen käsittelyn, toiminut tarkoituksenmukaisella tavalla? Olisiko yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoon liittyvää yhteistyötä kolmansien maiden kanssa tarpeen kehittää ja miten?

Laajennettu alueellinen soveltamisala on vaikuttanut merkittäväällä tavalla siihen, miten kansainvälisesti suhtaudutaan tietosuoja-asioihin.

Yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoon liittyvää yhteistyötä tulisi kehittää jatkuvasti kolmansien maiden kanssa muun muassa tiedonsiirtoihin liittyvien haasteiden helpottamiseksi. Esimerkiksi siirtoihin liittyvä vaikutustenarviointi helpottunee olennaisesti, jos EU:n yhteistyö kolmansien maiden kanssa syvenee ja kolmansien maiden tietosuojan tasoon liittyvä tieto olisi jatkuvasti helpommin eri toimijoiden saatavissa.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen I lukuun – Yleiset säännökset

Ei lisäkommentteja.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen II lukuun – Periaatteet

Ei lisäkommentteja.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen III lukuun – Rekisteröidyn oikeudet

Tietosuoja-asetuksen 13 artiklan 1 a) kohdan mukaan rekisteröidylle tulee antaa henkilötietoja kerättyä tietoa muun muassa rekisterinpitäjän ja tapauksen mukaan tämän mahdollisen edustajan identiteetistä ja yhteystiedoista. Kun huomioidaan, että edellä mainitun rekisterinpitäjän edustajan henkilötiedot ovat lähtökohtaisesti myös Tietosuoja-asetuksen mukaisesti suojattuja, on ristiriitaista vaatia, että henkilötietoja (eli nimi ja yhteystiedot) tässä tapauksessa tulisi kuitenkin antaa

julkisuuteen. Tämä altistaa nimetyn edustajan muun muassa henkilötietojen asiattomalle käytölle. Olisi näin ollen perusteltua, että rekisterinpitäjät voisivat julkistaa yhteystiedot ilman velvollisuutta julkistaa henkilötietoja.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen IV lukuun – Rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä

Henkilötietojen käsittelijöiden vastuuta suhteessa rekisterinpitäjään tulisi edelleen selkeyttää. Tarve on olennainen, koska henkilötietojen käsittelijät ovat usein Googlen tai Microsoftin kaltaisia jättiläisiä tai muutoin vahvan neuvotteluaseman omaavia tahoja, joiden palvelut ovat tyypillisesti käytettävissä vain hyväksymällä näiden yhtiöiden yleiset ehdot. Usein rekisterinpitäjä hankkii henkilötietojen käsittelijältä tietotekniikan osaamista ja ratkaisuja sekä teknologiaa/palveluja myös liittyen kyseessä olevan teknologian/palvelun näkökulmasta tarkoituksen mukaisen ja tehokkaan tietoturvan- ja suojan varmistamiseksi. Näissä tilanteissa syntyy helposti vääristymää muun muassa vastuiden jakautumisessa, vaikka tyypillisesti rekisterinpitäjän mahdollisuudet todellisuudessa vaikuttaa henkilötietojen käsittelijän erikoisosaamisalueen teknologiaan ja käytänteisiin liittyviin ratkaisuihin on usein haastavaa. Näin ollen vahvan neuvotteluaseman omaavien henkilötietojen käsittelijöiden on mahdollista sopimuskäytännöillä usein vierittää vastuuta rekisterinpitäjälle, vaikka käytännön tasolla tärkeät teknologiset ratkaisut sekä toimintatavat ovat merkittävällä tavalla henkilötietojen käsittelijän käsissä.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen V lukuun – Henkilötietojen siirrot kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille

Tiedonsiirtomekanismeihin liittyy olennaista epävarmuutta, mikä vaikeuttaa niiden soveltamista ja toisaalta tietotekniikkaan liittyvien pitkäaikaisten suunnitelmien tekemistä. Kun huomioi, kuinka merkittävässä asemassa esimerkiksi Googlen ja Microsoftin kaltaisten toimijoiden palvelut, sovellukset ja järjestelmät käytännössä ovat, erityisesti epävarmuus liittyen EU:n ja USA:n välisiin tiedonsiirtoihin liittyvien vastaavuuspäätösten voimassaoloon on huomattava ongelma. Koska kyseisen kaltaisille toimijoille ei löydy varteenotettavia kilpailijoita Euroopasta, tilanne on hälyttävä.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen IV lukuun – Riippumattomat valvontaviranomaiset

Ei lisäkommentteja.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen VII lukuun – Yhteistyö ja yhdenmukaisuus

Ei lisäkommentteja.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen VIII lukuun – Oikeussuojakeinot, vastuu ja seuraamukset

Ei lisäkommentteja.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen IX lukuun – Tietojenkäsittelyyn liittyviä erityistilanteita koskevat säännökset

Ei lisäkommentteja.

Salama Virva
Kansallisgalleria